

SZEMLE

Tibor SÜLE: Gesellschaft und öffentliche Bibliothek in Deutschland nach dem Zweiten Weltkrieg. Die gesellschaftliche Rolle der deutschen öffentlichen Bibliothek im Wandel 1945–1975. (Hrsg.von) Deutscher Bibliotheksverband, 1976. 7–12. p. (AfB–Materialien15)

A KÖZMŰVELŐDÉSI KÖNYVTÁRAK TÁRSADALMI SZEREPÉNEK ALAKULÁSA 1945–1975 KÖZÖTT AZ NSZK-BAN

A kiadvány – melyet összeállítója olvasókönyvnek nevez és a könyvtáros továbbképzés segédanyagának szán – huszonöt cikk, tanulmány, hivatalos előterjesztés, konferencia jegyzőkönyv és testületi ajánlás tömörített változatát tartalmazza a könyvtárpolitika, a korszerű nyilvános könyvtár szervezéselmélete és a könyvtárszociológia témaköréből.

Az anyag kiválasztása és időrendbe állítása önmagában is kitűnő történeti áttekintést kínál az NSzK nyilvános könyvtárainak harminc esztendejéről – a korszakhatárok regisztrálása és a korszakokat jellemző könyvtárpolitikai koncepciók, a könyvtár társadalmi szerepének érvényesítésére hivatott szakmai törekvések megvilágítása pedig eredeti vállalkozássá teszik a szerkesztő munkáját.

A háború után a német könyvtárügy újjászületésének legfontosabb feltétele a hitleri korszak örökségének felszámolása volt. A könyvtárakat a nemzetiszocialista eszméket terjesztő propaganda intézményekből ismét valódi közművelődési intézményekké kellett szelidíteni. Ez a periódus az ötvenes évek végéig tartott. Az újjászülető német könyvtárak szakmai arculatát a régi német „népkönyvtár” eszméjének és az angol „public library”-nek a sajátos keveredése jellemezte. Az angolszász mintájú hálózatszervezési formákon azonban népművelési tartalom uralkodott, a korábbihoz képest csak annyi volt a változás, hogy immár felnőttnevelésnek hívták. Makacsul tartotta magát az elnevezésbeli megkülönböztetés a közművelődési könyvtár és a tudományos könyvtár között, kifejezve ezzel azt a torzult szemléletet, hogy a lakosság legszélesebb rétegeinek szánt nyilvános könyvtár (Bücherei) alacsonyabbrendű, mint a tudományos könyvtár (Bibliothek). 1960-ban a nevelés és oktatásügy helyzetét és fejlesztését kormánybizottság vizsgálta meg. Ajánlásai összegezték a háború utáni könyvtári fejlődés eredményeit és feladatul szabták az egységes elvek szerint kialakítandó, az állampolgárok művelődési és tájékozódási igényeit szolgálni hivatott nyilvános könyvtári rendszer országos kiépítését.

A tájékoztatásra orientált nyilvános könyvtár eszméje szakmán kívül is széles körben hódított, mint a demokratikus társadalmi-közéleti berendezkedés és a dinamikus műszaki-tudományos fejlődés adekvát könyvtárpolitikai koncepciója.

Sajátos módon egy évtizednek sem kellett eltelnie – máris megszületett ennek a

koncepciónak is a belső – szakmai – és a külső – politikai – ellenzéke. Érvek fegyvertárából nem hiányoznak a radikális baloldal érvei sem: az ideológia-mentesség maga is ideológia, az információ teljes szabadsága maga a dezinformáció, a gazdagon felszerelt, könyvek százezreit kínáló olvasószolgálati terekben elvész az ember – elbizonytalankodik, elidegenedik az olvasó.

Legyen a könyvtár emberszabású! Vállaljon sajátos feladatain túl közösség-szervező feladatokat, vegyen részt aktívan a nyílt közéleti légkör alakításában, legyen kommunikációs központ – mediotéka – a kisebb-nagyobb közösségek találkozásának fóruma, klub- és kultúrcikk-áruda!

Ez tehát az NSzK nyilvános könyvtárainak fejlesztésében a legújabb áramlat.

A kötet szerkesztője az előszóban szkeptikusan nyilatkozik az új tendencia életképességéről, legalábbis az eddig megvalósult „építészeti” megoldások nem keltik benne a „jövő könyvtára” illúzióját.

SZENTE Ferenc

Organizacija depozitarnogo hranenija bibliotecsnuh fondov. Metodiceszkie rekomendacii. Moszkva, 1977. 48 p.

AZ ÁLLOMÁNY TÁROLÓKÖNYVTÁRI ELHELYEZÉSÉNEK MEGSZERVEZÉSE MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

A könyvtári munka korszerűsítése, a könyvtári állomány igényeknek megfelelő kialakítása megköveteli egy tervszerű letéti gyűjteményi rendszer megszervezését. Az aktualitásukat veszített dokumentumok, a használók által ritkán igénybevett irodalom olyan tároló könyvtárakat kíván, amelyek szolgáltatásaikkal – olvasóterem, könyvtárközi kölcsönzés stb. – biztosítják ezen dokumentumok hozzáférhetőségét, viszont nem terhelik a többi könyvtárat, nem fokozzák az amúgyis komoly raktározási gondokat. A jelenlegi össz-szövetségi, köztársasági, valamint területközi tároló könyvtárak komoly előkészítő, kutató munkát végeznek állománygyarapításuk hatékonyabb megszervezésére. A Kulturális Minisztérium 1976. december 22-i körlevele megállapította, hogy nem minden köztársaságban fordítanak kellő gondot a letéti gyűjtemények megszervezésére. Az ügy fontosságára való tekintettel elrendeli, hogy az illetékes vezetőség az 1977–1980 évekre készítse tervet a letéti gyűjtemények megszervezésére, az illető köztársaságok kulturális minisztériumai vezetésével alakuljanak szakértői bizottságok a munka előkészítésére és végrehajtásának irányítására. Szükséges, hogy a kérdés szakértői módszertani segítséget nyújtsanak mind a letéti gyűjteménybe kerülő irodalom kiválasztása, mind az átirányítás lebonyolítása terén. (Az ismertetett módszertani útmutatót a Lenin könyvtár más módszertani központokkal együttműködve állította össze.)